

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра зарубіжної літератури та теорії літератури

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан

філологічного факультету

проф. Бунчук Б. І.

«31» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

(вибіркова)

Освітньо-наукова програма	Філологія
Спеціальність	035 Філологія
Кваліфікація	доктор філософії (PhD)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти	третій освітньо-науковий
Факультет	філологічний
Мова навчання	українська

Чернівці, 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасні проблеми художнього перекладу» складена відповідно до вимог її змісту (Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності) та відповідає освітньо-науковій програмі «Філологія» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії (PhD) – спеціальності 035 Філологія.

Розробник: *Рихло Петро Васильович* – доктор філологічних наук, професор кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури.

Затверджено на засіданні кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури.
Протокол № 1 від «30» серпня 2022 року.

Завідувач кафедри (Ольга ЧЕРВІНСЬКА)

Схвалено методичною радою філологічного факультету.
Протокол № 2 від «5» вересня 2022 року.

Голова методичної ради факультету (Алла АНТОФІЙЧУК)

© Рихло П. В., 2022

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2022

1. Мета навчальної дисципліни:

Мета – ознайомити аспірантів з проблематикою, термінологією та основними засадами теорії художнього перекладу як важливої наукової дисципліни, що узагальнює і закріплює загальнотеоретичні знання з інших галузей філології. Курс повинен сформувати розуміння предмету і місця теорії художнього перекладу в системі інших філологічних дисциплін, вмінню глибше розбиратися в світовому літературному процесі, навчити студентів методам та прийомам поглибленого аналізу літературних творів різних видів і жанрів, написаних в різних суспільно-політичних умовах та в різні історичні періоди.

2. Завдання

Відповідно до поставленої мети впливають конкретні завдання даного навчального курсу:

- розкриття значення художнього перекладу як діяльності, що уможлиблює знайомство зі світом іншої культурної системи;
- розкриття досягнень вітчизняної та зарубіжних шкіл перекладознавства;
- вироблення в аспірантів навичок перекладацької діяльності;
- формування вміння правильно аналізувати і давати належну оцінку перекладам творів зарубіжної літератури.

3. Результати навчання

знати: предмет і місце теорії художнього перекладу в системі інших філологічних дисциплін; значення, мету, функції та структуру дисципліни; проблематику, термінологію та основні засади теорії художнього перекладу; методи та прийоми поглибленого аналізу літературних творів різних видів і жанрів, написаних в різних суспільно-політичних умовах та в різні історичні періоди.

вміти: на практиці застосовувати набуті теоретичні знання з теорії художнього перекладу; аналізувати оригінальні твори та їхні переклади, наявні доступними для аспіранта мовами.

Компетенції, якими має оволодіти аспірант у процесі вивчення навчальної дисципліни:

Інтегральна компетентність. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології в межах професійної, наукової та дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення на міжнародному та національному рівні.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу філологічних знань.

ЗК 3. Здатність до проведення самостійних досліджень на високому рівні з опертям на найновіші світові здобутки в галузі філології.

ЗК 4. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел: фахової літератури, електронних баз.

ЗК 5. Здатність самостійно генерувати нові ідеї та застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність критично оцінювати наукові здобутки інших дослідників та свої власні.

ЗК 9. Здатність до міжособистісного спілкування, дотримання вимог професійної етики, уміння взаємодіяти та комунікувати з іншими фахівцями в галузі філології.

ЗК 11. Здатність ініціювати, організовувати і проводити комплексні теоретичні та практичні дослідження у філологічній галузі.

ЗК 13. Здатність усвідомлювати роль і значення науки в культурі, зв'язок з іншими формами знання, вплив на проблеми інформаційного суспільства.

ЗК 14. Здатність проводити оригінальні дослідження, результати яких матимуть практичне застосування на вітчизняному та міжнародному рівнях.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (наукова коректність та толерантність) та уміти запобігати конфліктам під час наукових чи професійних дискусій.

ЗК 16. Здатність конструктивно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу при вирішенні складних теоретико-прагматичних питань.

ЗК 17. Здатність до формування системного наукового та загальнокультурного світогляду.

ЗК 18. Здатність до планування часу, самоорганізації та самоконтролю.

ЗК 20. Здатність до усвідомлення норм наукової етики та дотримання правил академічної доброчесності.

ЗК 21. Здатність у процесі наукових досліджень виявляти повагу до людської гідності (відмова від домінування, заподіяння шкоди й насильства) незалежно від статевої та гендерної самоідентифікації; здатність усвідомлено визнавати різноманіття підходів до права бути іншим.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність використовувати знання з філології для доповнення наявних системних світоглядних знань, концепцій на основі вивчення нових фактів і явищ.

ФК 3. Здатність виокремлювати з накопичених спостережень ті, які можна безпосередньо застосовувати у власній науковій діяльності.

ФК 4. Здатність запам'ятовувати та відтворювати факти, терміни, основні поняття, правила і теорії.

ФК 5. Здатність на високому рівні застосовувати методи наукового аналізу, структурувати літературний матеріал з урахуванням традиційних і новітніх методологічних принципів і засад.

ФК 7. Здатність удосконалювати та розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, професійно застосовувати знання з обраної філологічної галузі – літературознавства, літературної критики тощо.

ФК 8. Здатність вільно й критично послуговуватися спеціальною науковою термінологією в обраній галузі філологічних досліджень; обґрунтовувати оптимальний вибір термінів (при наявності синонімічних); за необхідності пропонувати нові спеціалізовані терміни та поняття.

ФК 9. Здатність чітко, логічно та послідовно висловлювати думку, досконало спілкуватися усною і писемною формами української та іноземної мов.

ФК 11. Здатність знаходити, відбирати й інтерпретувати наукові матеріали в першоджерелах і фаховій літературі.

ФК 12. Здатність методично грамотно працювати з текстами наукових джерел; екстраполювати засвоєні знання, уміння, навички з філологічних дисциплін у методологію власних дослідницьких проєктів.

ФК 13. Здатність виявляти феномен національної культури з опертям на розуміння її мовної та літературної специфіки.

ФК 14. Здатність опановувати методологічні та методичні аспекти сучасної наукової термінології та технології термінотворення.

ФК 18. Здатність розуміти специфіку та тенденції розвитку світового та українського літературного процесу, зміст методів, напрямів, стилів і жанрів.

ФК 19. Здатність на високому рівні володіти знаннями про теоретико-методологічні підходи в літературознавстві та розуміти сутність механізмів та підходів літературознавчого аналізу художнього твору.

ФК 20. Здатність до продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем у галузі філології в межах професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, а також до застосування сучасних методологій, методів та інструментів педагогічної та наукової діяльності за фахом.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати сучасні новітні концептуальні та методологічні знання з філології та суміжних галузей знань.

ПРН 2. Застосовувати та аналізувати праці провідних українських та зарубіжних учених, наукових шкіл та фундаментальних праць у власній сфері дослідження.

ПРН 7. Формулювати наукову проблему з урахуванням сучасних наукових тенденцій.

ПРН 8. Аналізувати наукові праці з філології, виявляти дискусійні та малодосліджені питання.

ПРН 10. Визначати інформаційну цінність джерел через порівняльний аналіз з іншими джерелами.

ПРН 11. Визначати найефективніші методи дослідження в галузі філології, використовуючи міждисциплінарні підходи та зв'язки.

ПРН 12. Вести спілкування в галузі філології з науковою спільнотою та громадськістю в діалоговому режимі.

ПРН 16. Застосовувати професійні знання в приватній, суспільній, професійній та освітніх сферах спілкування в багатонаціональному середовищі та з представниками інших культур.

ПРН 19. Демонструвати філологічну освіченість, знання теорії, історії, етапів формування і розвитку мовознавчої та літературознавчої науки, персоналій; обізнаність із надбаннями світової літератури, перекладними текстами; користуватися словниками та тезаурусами різних типів, довідниками, інтернет-ресурсами та електронними посібниками.

ПРН 23. Уміти конструктивно діяти, дотримуючись принципів соціальної відповідальності на основі етичних норм.

ПРН 25. Уміти підготувати на основі самостійно отриманих результатів та успішно захистити дисертаційне дослідження.

ПРН 26. Уміти фахово використовувати наукову термінологію згідно з усталеними дефініціями в спеціалізованих словниках.

ПРН 29. Характеризувати основні тенденції літературного розвитку в культурному контексті та аспекті історико-суспільних явищ, визначати роль і місце окремого автора в літературному процесі, його приналежність до стильової епохи чи певного художнього напрямку.

ПРН 30. Використовувати різні підходи (історико-типологічний, рецептивно-естетичний, психологічний, культурологічний, гендерний, постколоніальний, герменевтичний) при характеристиці літературних явищ з урахуванням також і практики компаративних літературознавчих студій тощо.

ПРН 31. Застосовувати теоретичну спадщину світової літературознавчої думки та літературної критики; виявляти й розкривати інтертекстуальні паралелі.

ПРН 32. Уміти практично застосовувати набуті теоретичні знання з теорії художнього перекладу; аналізувати оригінальні твори та їхні переклади.

ПРН 34. Уміти практично застосовувати навички гендерної культури, виходячи із засад та принципів гендерної рівності та принципів гендерної демократії.

4. Опис навчальної дисципліни

4.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	3	90	10	5			75		екзамен
Заочна	1	2	3	90	2	2			86		екзамен

4.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Перекладознавство як наука. Структура перекладознавства та проблематика художнього перекладу.												
Тема 1. Теорія перекладу як наука.	15	2	0,5			12	15	0,30	0,30				14
Тема 2. Розділи перекладознавства. Різновиди перекладу	15	3	1			13	15	0,30	0,30				14
Тема 3. Головні проблеми перекладознавства.	15	2	0,5			12	15	0,40	0,40				15
Разом за ЗМ1	45	7	2			37	45	1	1				43
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2 Практичні аспекти перекладознавства.												
Тема 4. Оригінал і проблеми його відтворення в перекладі.	15	2	1			12	15	0,25	0,25				14
Тема 5. Поліфункціональність перекладу та його вивчення	15	2	1			13	15	0,25	0,25				14
Тема 6. Жанри, стилістика й аналіз перекладу.	15	3	1			13	15	0,5	0,5				15
													14
Разом за ЗМ 2	45	8	3			38	45	1	1				43
Усього годин	90	15	5			75	90	2	2				86

4.2.1. Теми практичних занять

№	Назва теми
1	Формування та становлення науки про переклад
2	Переклад, його типи та види.
3	Проблеми художнього перекладу.
4	Художній образ та способи його відтворення в оригіналі та перекладі.
5	Лінгвістичний та літературознавчий підходи до художнього перекладу.
6	Основні форми, види і жанри перекладу.

4.2.3. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Українські вчені та письменники про художній переклад.
2	Зв'язок перекладознавства з іншими філологічними науками.
3	Проблема «неперекладності».
4	Проблеми національно-культурної та хронологічної адаптації художнього тексту при перекладі.
5	Соціальна природа перекладу.
6	Поліфункціональний характер і основні соціальні функції перекладу.
7	Стиль і стилізація.
8	Порівняльний аналіз перекладу і оригіналу.

5. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна (індивідуальне чи фронтальне опитування, бліц-опитування) чи письмова (есе, реферат, творчі завдання, тестування) відповідь аспіранта.

Формами підсумкового контролю є екзамен.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- тестування;
- проекти (індивідуальні, дослідницько-творчі проекти);
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Критерії оцінювання відповіді на іспиті

Іспит передбачає відповідь на три запитання, зазначених у екзаменаційному білеті. Два питання максимально оцінюються в 13 балів, третє питання – 14.

13-14 балів: аспірант має глибокі, міцні та систематичні знання всіх положень теорії художнього перекладу; переконливо показує вміння аналізувати поетичний текст; виявляє аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення, мовно-стилістичну досконалість, креативність.

9-12 балів: в цілому дає вичерпну відповідь на запитання, але мають місце окремі недоліки не принципового характеру; наявні деякі мовно-стилістичні огріхи, подекуди відповіді бракує аналітичного характеру.

5-8 балів: аспірант демонструє достатню обізнаність в матеріалі, однак суттєво бракує систематичного аналізу й логічного та послідовного викладу. Відповідь містить змістовні та логічні помилки, основні положення обґрунтовані непереконливо.

0-4 балів: відповідь нерозкрита, аспірант демонструє дезорієнтацію у термінології, недбале мовно-стилістичне оформлення.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)						Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	40	100
10	10	10	10	10	10		

T1, T2 ... T 10 – теми змістових модулів.

6. Рекомендована література

6.1. Базова (основна)

1. Білоус О. Теорія і технологія перекладу. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с.
2. Кияк Т., Огуй О., Науменко А. Теорія та практика перекладу. Вінниця : Нова Книга, 2006. 592 с.
3. Коптілов В. Теорія і практика перекладу. Київ : Юніверс, 2003. 280 с.
4. Корунець І. Вступ до перекладознавства. Вінниця : Нова Книга, 2008. 512 с.
5. Шмігер Т. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя. Київ : Смолоскип, 2009. 342 с.

6.2. Допоміжна

1. Бабенко В. Порівняльний аналіз оригіналу й перекладу під час вивчення зарубіжної літератури. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2005. № 6. С. 39–42.
2. Гаврилів Т. Текст між культурами. Перекладознавчі студії. Київ : Критика, 2005.
3. Горідько Ю. Специфіка аналізу перекладного тексту. *Тема. На допомогу вчителю зарубіжної літератури*. 2004. № 2. С. 29–40
4. Демецька В. Репродуктивний переклад vs адаптивний переклад. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Мовознавство»*. 2010. № 11. Вип. 16. С. 97–103.
5. Зорівчак Р. Український художній переклад як націєтворчий чинник. *Літературна Україна*. 2005. 13 січня. С. 7

6. Карабан В., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську мову. Вінниця : Нова книга, 2003. 608 с.
7. Клименко Л. Художній переклад як вид міжкультурної комунікації в контексті євроінтеграції. *Літературознавчі студії*. Вип. 1(44). Ч. 1. С. 228–235.
8. Литвин І. Перекладознавство. Черкаси : Видавництво Ю. А. Чабаненко, 2013. 288 с.
9. Мамрак А. Вступ до теорії перекладу. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 304 с.
10. Полікарпова Ю. Інтертекстуальність і переклад: семіотичний підхід. Наукові записки. *Матеріали п'ятої Міжнародної науково-практичної конференції «Мови і світ: дослідження та викладання»*. Серія: філологічні науки (мовознавство). 2011. Вип. 95 (1). С. 431–435.
11. Ребрій О. Сучасні концепції творчості у перекладі. Харків : Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.
12. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням (до постановки питання). *Сучасність*. 2003. № 3. С. 140–145.
13. Терехова С. Основи перекладознавства. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2014. 248 с.
14. Чередниченко О. Про мову і переклад. Київ : Либідь, 2007. 248 с.

7. Інформаційні ресурси

1. <http://waucondastore.com/category/perekladoznavstvo/>
2. <http://www.babel-verlag.de/zeitschrift/babel.html>